

NOVI PODACI O PORTRETIMA VATROSLAVA LISINSKOG (UZ 160. GODIŠNJICU SMRTI)

Sl. 1

Sl. 2

Krajem 2013. godine objavljen je 8. svezak *Hrvatskog biografskog leksikona (HBL)* (Kr-Li), izdanje Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Urednica za glazbu u *HBL*-u Marijana Pintar došla je do neobičnog otkrića o autorima portreta Vatroslava Lisinskog te ga prvi put prezentira javnosti u povodu smrtnog dana skladatelja (31. svibnja).

Za *Hrvatski biografski leksikon* trebalo je odabrati ilustraciju uz biografiju Vatroslava Lisinskog koju je napisala Koraljka Kos. Prvi je izbor bio portret s početka kapitalnog djela o Lisinskom, monografije Lovre Županovića *Vatroslav Lisinski (1819-1854) – život, djelo, značenje* (Zagreb, 1969). U knjizi je potpisan: “fotografija načinjena prema slici F. Župana iz 1850. god.” i jedan je od najčešće reproduciranih skladateljevih prikaza (sl. 2). Potraga za njegovom kvalitetnijom reprodukcijom dovela je, uz pomoć Višnje Flego, urednice za likovnu struku u *HBL*-u, do neslućene brojnosti portreta Lisinskog, koji su na prvi pogled jednaki, no razlikuju se u malim detaljima kao u nekom enigmatskom časopisu.

U *HBL*-u je otisnut portret (sl. 1) koji je objavljen i u knjizi Antonije Kassowitz-Cvijić *Vatroslav Lisinski u kolu Ilira* (Zagreb, 1919), ali bez navođenja autora. U potrazi za atribucijom tog portreta pronašli smo ga i u knjizi Marine Bregovac Pisk *Portreti u zbirci grafika Hrvatskog povijesnog muzeja* (Zagreb, 2008, str.

320), gdje je citiran tekst s te litografije: “Lit. zavod J. G. Bacha u Lipskom” (Leipzig) i “Dragutin Župan 1850.” te “Nakladom V. Pretnera. Zabranjuje se pretiskanje”. Radi se vjerojatno o prvom sačuvanom autentičnom portretu Lisinskog, koji je načinio stanoviti Dragutin Župan, a ne F[ranjo] Župan, Lisinskijev suvremenik i poznati zagrebački knjižar.

Kada dobro pogledate obje slike, pronaći ćete brojne manje razlike: broj zakopčane dugmadi, nagib ramena, džep na sakou itd., što navodi na pretpostavku da portrete nije radila ista osoba. Tko je onda autor drugog portreta (sl. 2)? Franjo Kuhač donosi taj portret u prvom izdanju monografije *Vatroslav Lisinski i njegovo doba* (Zagreb, 1887) i piše na str. 141: “Sliku, koja na čelu ove knjige stoji, narisao je po Pretnerovoj slici i po ustmenom tumaču g. Štrige g. Ferdo Kikerec”. Ali ni to nije točno, jer je u lijevom kutu portreta potpis: “Th. Mayerhofer”. Riječ je o Theodoru Mayerhoferu, autoru poznate litografije *Muževi ilirske dobe* iz 1870. godine, na kojoj je Lisinski jedan od 59 portretiranih. Zašto je Kuhač napisao da je autor Ferdo Quiquerez treba još istražiti, kao što je ostalo nejasno zašto je Županović, neupitni autoritet za Lisinskog, naveo krivu atribuciju tog portreta.

Marijana Pintar i Nada Bezić

HOMMAGE MILKU KELEMENU UZ 90. ROĐENDAN

Na samom ishodištu karijere Milka Kelemena HGZ je 1953. objavio *Temu s varijacijama*, skladbu za klavir koja je emotivni i neizrečeni Kelemenov oproštaj s prijateljem poginulim u Drugom svjetskom ratu. To djelo stoji također u počecima uspjeha dvadesetogodišnjeg Ive Pogorelića, koji ga je uvrstio na svoju prvu ploču u izdanju *Jugotona* 1978. godine. Osnivanjem Muzičkog biennala Zagreb Kelemen se mnogostruko odužio Glazbenom zavodu, jer je u njegovu dvoranu doveo revolucionarno smjeli svijet velikih skladatelja i njihovih interpretata – sjetimo se samo Mauricia Kagela s *Ensemble für Neue Musik* iz Kölna 1961. g., fotografije Karlheinz Stockhausena u razgovoru s publikom točno prije 45 godina (15. svibnja 1969.), Aloysa i Alfonsa Kontarskog, Heinza Holligera, Maurizia Pollinia, Severina Gazzellonia, Dorothy Dorow. Impresivan je to slijed glazbenika i glazbe čiji se zvonki i oštri duh upisivao u staru skladnu arhitekturu.

Kelemenu, autoru velikog i značajnog opusa s kojim je ostavio trag na svjetskoj sceni, a stvaralaštvom i aktivnošću revolucionirao hrvatsku glazbu i pridonio tektonskim promjenama u svijetu kulture u 60-tim godinama 20. stoljeća, te istom gestom učinio Zagreb na trenutak žarištem suvremene glazbe, priređuje se 6. svibnja u dvorani *Gorgona* u Muzeju suvremene umjetnosti multimedijalni scenski hommage u organizaciji MSU i Hrvatskog društva skladatelja pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Ive Josipovića – kao izraz pažnje i zahvalnosti. Dunja Vejzović predstaviti će scensku viziju djela za glas *Marketenderin* (*Živežaričina pjesma*, živežarica je žena koja je išla na začelju borbene postrojbe i brinula se o potrebama vojnika, o sredstvima za život i preživljavanje) na tekst H. Heinea u režiji Christiana Romanowskog, a program koji tome prethodi zamišljen je kao komentiran kolaž audiovizualnih dokumenata i zapisa Kelemenovih djela i izjava iz arhiva HTV-a, u izboru Nikše Gliga i Sedete Midžić. Obilježavanje obljetnice Milka Kelemena potaklo je istraživanje specifičnog smisla njegovog opusa upravo u onoj dimenziji koja je karakteristična za suvremeni multidisciplinarni i multimedijalni oblik stvaralaštva, što je jedna od nosivih platformi programskih i studijskih aktivnosti MSU-a. Treba naglasiti da Hrvatska radiotelevizija, odnosno Televizija Zagreb, nije samo

pratila zbivanja na području suvremene umjetnosti, posebno glazbe, nego je bila i suorganizator, producent, a povremeno i kritički interpret značajnih glazbenih tema i događaja.

U godišnjici obilježavanja početka Velikog rata 1914–1918 uz koji nas vežu i prve multimedijски zabilježene naznake apokalipse, u trenutku kada se završava prijevod drame Karla Krausa *Posljednji dani čovječanstva* (Sead Muhamedagić), Kelemenova multimedijalna opera-balet *Apokaliptika* na tekst F. Arrabala, iako neizvedena u svom potpunom obliku, impresionira bogatstvom ideja i scenskih riješenja, sugestivnom snagom glazbe. Kelemenovo uglazbljenje Heineovih stihova *Živežaričina pjesma* produbljenje je emotivne i dramske linije iz *Apokaliptike*, koja potvrđuje mišljenje koje skladatelj zastupa i dijeli s Arrabalom, da je misija pjesnika ići protiv matice, biti uz sve manjine na koje se pokazuje prstom, od političkih do kulturnih – Kelemen dodaje i iz ljubavi prema čovječanstvu. Demonstrirao je to i u ranijoj operi *Opsadno stanje* na Camusov tekst, a zatim slijedeći Whitmanovu poeziju u *Salut au monde*.

Snažan osjećaj pokreće i Dunju Vejzović u interpretaciji te glazbe i teme, pa je napisala uz ovu izvedbu da se „Kelemenov komad dogodio u pravo vrijeme i mjesto i dao mi priliku da u 10 minuta koliko on traje budem ta žena usred ratišta, okružena ranjenim borcima. Da barem tih 10 minuta, kad već ne mogu ništa drugo, mogu biti u iluziji da nešto mogu dati tim nevinima”.

O dubokoj ljudskoj pozadini i angažmanu koje ugrađuje u svoju scensku sliku režiser Romanowski kaže: „Heinrich Heine, često uglazbljivan pjesnik, napisao je i jednu pjesmu koju romantičari nisu uglazbili. Taj čarobnjak stiha i raspršitelj romantičnih osjećaja spjevao je 1845. godine *Živežaričinu pjesmu* (podnaslov: *Iz Tridesetogodišnjeg rata*). (...) To da je pjesnik dao glas jednoj takvoj osobi, dopustivši joj da primjerenim stihom dođe do riječi: *Ja čovjek sam i čovječnosti / Sveđ s radošću se predam* zvuči kao provokacija. (...)”

Kelemenovu *Živežaričinu pjesmu* ne shvaćamo kao kabaretiistički song (tome Kelemenova glazba ne pogoduje), nego je pokušavamo smjestiti u slikovni svijet besmrtnoga ratnog umiranja.“

Seadeta Midžić

MILKO KELEMEN: “PORUKA PATERU KOLBU” (Slatina i Virovitica, 2002)

poglavlje: “IVO POGORELIĆ”

Moj prijatelj Stanko Horvat sreo me u hodniku Muzičke akademije u Zagrebu i rekao mi sav uzbuđen da smjesta dođem u rektorat, da jedan trinaestogodišnji pijanist svira moje varijacije za klavir i da to bezuvjetno moram čuti. Ja sam mu rekao da nemam vremena, da me to ne zanima i da ga molim da me pusti na miru. Ne, ne, inzistirao je Stanko, to moraš čuti. Pristao sam da dođem u rektorat. Za klavir je sjedio blijedi dječak duge kose, neobično lijepe glave, šutljiv, izgledao je gotovo potišten. Svirao je vrlo ekspresivno, s neobičnim ritardandima koja ja uopće nisam komponirao. Imao je prekrasan ton i u izrazu tragove duboke slavenske melankolije. Kad je došlo najteže mjesto, vrlo brze pasaže, rekao je da to mjesto nije vježbao, i da će sada prekinuti sviranje. Osim toga mi je rekao da je moje varijacije snimio na ploče.

Dugo o njemu nisam ništa čuo. Odjednom se pronio glas u svijetu o fenomenu Pogorelić. Pod pritiskom menadžera koji se boje moderne glazbe kao vrag tamjana, Pogorelić više nije svirao modernu glazbu. Vjerojatno sam ja bio jedini moderni kompozitor kojega je ikad izveo...

NAJAVLJUJEMO

Ponedjeljak, 26. svibnja 2014.

18.30 sati: Predstavljanje novih notnih izdanja istraživačko-izdavačkog projekta *Sabrana djela Blagoja Berse Sablasti*, partitura – *Sunčana polja*, partitura
sudjeluju: Nikša Bareza, Sanja Stojanović-Stipanov i Mladen Tarbuk

20.00 sati: Društveni koncert – *Quodlibet*
nastupaju Društveni orkestar HGZ-a i dirigent Zoran Juranić
program: *Lisinski, Glinka, Bersa, Vancaš, Tkalčić, Fauré, Elgar*

Uz najavu predstavljanja izdanja skladbi Blagoja Berse donosimo uvodne tekstove tim izdanjima što ih je napisala voditeljica projekta *Sabrana djela Blagoja Berse* Eva Sedak.

Vatra i sunce

Nakon što je na svečanom koncertu u povodu uspostave Muzičke akademije u Zagrebu 29. listopada 1922. Filharmonijski orkestar pod ravnanjem Milana Sachsa izveo *Sunčana polja*, oko ove se Bersine skladbe kao reprezentativne umjetnine počela konstruirati simbolička aura unutar koje se potom odvijala njezina daljnja recepcija. „Kraljevski sjaj Bersinog sunca“, kako u povodu dvije godine ranije praižvedbe oduševljeno piše Milutin Cihlar Nehajev, nije prestajao osvjetljavati svako njezino pojavljivanje u javnosti, ali je znalo i zaslijebiti poneko zavirivanje pod površinu njezine blistave vanjšine.

Tražimo li muzički simbol za poletnu prodornost (teško prevediv Dahlhausov *der Aufbruch*) što ga sažimlje pojam glazbene moderne, onda je to u hrvatskoj glazbi početak *Sunčanih polja* Blagoja Berse. Onih 10 + 12 taktova bistrog *fortea* četiriju rogova u unisonu, A-dur, bez pratnje orkestra, a onda u 80. taktu neodoljivi tempo *giubilante*, G-dur, pravi su donjuanovski zov kojime ova orkestralna partitura otvara novo doba. Dvadesetak godina poslije, ali ne sa zakašnjenjem od dvadesetak godina.

Sunčana polja sažimlju mnoge silnice ne samo Bersine glazbene estetike nego i njegovih svjetonazora. U njima čujemo vitalizam Krležinih *Podnevnih simfonija*, Nazorova *Cvrčka*, Vidrićeva *Peruna*, zov *praiskonsko prirodno*, *antimodernoga* kao protutežu, obrat i upotpunjenje modernističkog esteticizma. Bersino sunce samo u Bersinu „programu“ pripada jednom krajoliku, u njegovoj glazbi krajolik pripada njemu. Tu eshatološku ekstazu najbolje je osjetio učenik, Milo Cipra, skladatelj jednoga posve drukčijega sunčeva puta opisujući kulminacijsku točku skladbe u kojoj „osam trubača smješteno iznad orkestra, na galeriji“ početni „zov *sunčanih polja*“ prihvaćaju kao „ZOV SUNCA“. Pod njegovim se žarom onda tope sve poredbe i atribucije, od Straussa i Sibeliusa do Rahmanjinova i Smetane (Janáčekova *Sinfonijeta* još nije ni napisana! a Ivesove mnogo ranije „stereofonske“ fantazije nisu nikada ostvarene!), kao i svi „folklorizmi“ prepoznati tek kao arhetipske konstante iskonsko primitivnih zvukovnih gesta koje u tisućama inačica premrežuju nesrodne kulture na suprotnim stranama globusa. U tom trenutku Bersina zvukovna umjetnina postaje doista naše čudo naše glazbene moderne.

Balade i duhovi

Neoznačeni pojedinačni zvuk, Rousseauov „le son“, značenje poprima tek u nizu; tada se naseljava „glasovima“, skladatelja i slušatelja, a najmanja jedinica kojom se oni artikuliraju prazan je i neutralan motiv. U *Sablastima* dvije kratke „svrdlajuće“ nakupine izmjeničnih tonova u rasponu velike terce, odnosno kvarte, te jedan silazni dijatonski niz u rasponu male sekste. Ta tri mikroelementa mijenjanjem vanjšine, boje, ritma, dinamike, agogike i harmonijskog konteksta oživotvoruju pojmove poput uspona, prodora, sustajanja, zastoja, protegnuća, sažimanja, razlomljenosti, rasprsnuća, odustajanja ...

Skladanje bez tema, a s bez-značenjskim motivskim materijalom nije osobitost samo glazbenoga jezika moderne. Bersa se svjesno koristi njegovim prednostima, ali je svjestan i njegovih nedostataka. *Sablasti* rastu i opadaju, nadimlju se i rasiplju, izvan okvira naslijeđenih glazbeno-formalnih konvencija i normi. Prividna trodijelnost skladbe: prikupljanje mikromotiva i preslojavanje, gomilanje, uspon u tri uzastopna vala i apoteozno rasprsnuće, odustajanje i rasap, samo simulira tradicionalnu uravnoteženost. Formalnu koheziju trebao bi joj osigurati program: kao tekst uz partituru, kao didaskalije i upute za izvedbu u partituri i kao glazbene geste-simboli u notama. Sažet na bitno taj se program iskazuje u jednoj (Böcklinovskoj) slici i jednom (plesnom) kretanju između „nadiranja“ i „sustajanja“. Ovako neodređen i lišen svake dramske „komplikacije“ on je samo ljuštura za *konstruiranje* i *dekonstruiranje* zvuka, doduše još uvijek prema naslijeđenim pravilima skladateljskoga zanata, ali s jasnim ciljem njihova nadilaženja. Čini se, dapače, da je pravi cilj skladbe u eksperimentiranju čistom zvukovnošću, pri čemu ga je programska ljuštura oslobodila naslijeđenih formalnih konvencija. Majstor orkestracije, Bersa je želio ispitati akustičke granice svog „instrumenta“ dodajući mu još nerabljene boje (brač, mašina za vjetar) i efekte. „Uveo sam glissande kromatičke u trombonima“ bilježi Bersa u svom dnevniku 7. studenoga 1926. „Mislim da sam prvi koji to učini kod nas (za vani ne znam). To sam đavno učinio. A sada čujem da tako sviraju Tboni u jaz-bandu! Ne znamo, doduše, što je za Bersu „davno“, ali znamo da sličan instrumentacijski efekt kao inovaciju René Leibowitz ističe u Schönbergovoj simfonijskoj pjesmi *Pelleas und Melisande* op.5 komponiranoj još početkom stoljeća.

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10000 Zagreb, Gundulićeva 6
TAJNIŠTVO: 48 30 833, fax: 48 30 701
hgz@hgz.hr
KNJIŽNICA: 48 30 824
knjiznica@hgz.hr
ponedjeljak, sri. i pet. 11–14, sri. 16–20 sati
BLAGAJNA: 48 30 822, blagajna@hgz.hr
ponedjeljak–petak 11–14 i 19–20 sati
i jedan sat prije početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

KONCERTNA SEZONA CLXXXVII (2013/2014)

SVIBANJ

www.hgz.hr
hgz@hgz.hr

UREDNIČE:
Nada Bezić
Seadeta Midžić

ZA IZDAVAČA:
Marcel Bačić

petak, 2. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA PAVLA MARKOVCA
Smotra odjela za gudače i harfu

subota, 3. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA PAVLA MARKOVCA
Smotra odjela za gudače i harfu

utorak, 6. V. u 20 sati

HRVATSKI KOMORNI ORKESTAR
Dirigent: Dian Tchobanov
Solisti: Martin Draušnik, *violina*; Dora Kuzmin Maković, *violončelo*
Borodin, Klobučar, Pintarić

ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

srijeda, 7. V. u 20 sati

KONCERTNA POSLOVNICA ARTAGENT
Guitarra viva – Koncert u povodu 80. rođendana Tonka Ninića
Tonko Ninić, *violina*; Darko Petrinjak *gitarra*
Spadina, Seletković, Leclair, Piazzolla, Miletić

ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

četvrtak, 8. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA BLAGOJA BERSE
Koncert učenika Škole

subota, 10. V. u 20 sati

KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB
Molto cantabile 2
Martina Gojčeta-Silić, *mezzosopran*; Julia Gubajdulina, *klavir*
Wolf, Schumann, I. Parać, Šćedrin, Viardot

ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

nedjelja, 11. V. u 11 i 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA PAVLA MARKOVCA
Smotra odjela za puhače i udaraljke

ponedjeljak, 12. – subota, 17. V.

MUZIČKA AKADEMIJA U ZAGREBU
1. međunarodno saksofonističko natjecanje
Josip Nočta

ponedjeljak, 12. V. u 20 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
Društveni koncert – *Majski dani*
Big Band HGZ-a
Dirigent: Zlatko Dvoržak, gošća: Melita Lovričević, *vokal*; voditelj: Dubravko Majnarić
Miller, Ellington, Porter, Pejačević, Dvoržak
BESPLATNE ULAZNIKE ZA ČLANOVE HDGU-A I
HGZ-a

utorak, 13. V. u 20 sati

KONCERTNA POSLOVNICA ARTAGENT
Guitarra viva
Goran Listeš, *gitarra*
Scarlati, Regondi, de Angelis, Listeš, Turina
ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

utorak, 13. V. u 20 sati

(Podrumska dvorana)
Radionica utorkom
White Album 1 (The Beatles, 1968.)
Voditelj: Tihomir Petrović
ULAZ SLOBODAN

srijeda, 14. V. u 20 sati

MJEŠOVITI PJEVAČKI ZBOR "EMIL COSSETTO"
Godišnji koncert *Od redovnika do kardinala*
Dirigent: Josip degl' Ivellio; gosti: Ž. Martić, *sopran*; N. Martić, *mezzosopran*; N. Radovanović, *tenor*; I. Trubić, *bas*; K. Has, *klavir*
Lukačić, Cecchini, Vidaković, Špralja, Rode

subota, 17. V. u 20 sati

KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB
Molto cantabile 2
Goran Jurić, *bas*; Đorđe Stanetti, *klavir*
Schubert
ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

nedjelja, 18. V. u 11 sati

GLAZBENA ŠKOLA PAVLA MARKOVCA
Smotra odjela za klavir i orgulje

nedjelja, 18. V. u 20 sati

MUZIČKA AKADEMIJA U ZAGREBU
Virtuoso – Hrvatski skladatelji
Papandopulo, Kunc, Šulek, Detoni
BESPLATNE ULAZNIKE ZA ČLANOVE HGZ-a

ponedjeljak, 19. V. u 20 sati

HATHOR – 2. zagrebački harfistički festival
Humanitarni koncert
M.-C. Jamet, S. Blassel, P.-Y. Artaud, G. Dall'Olio, I. Zdorovetchi, T. Vukelić Peić, B. Krčelić, J. Sabbague, L. Petrović

utorak, 20. V. u 20 sati

ZAGREBAČKI KVARTET
Lisjak, Beethoven, Schubert
ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

srijeda, 21. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA RUDOLFA MATZA
Koncert učenika Škole

četvrtak, 22. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA IVANA ZAJCA
Koncert učenika u povodu Dana Škole

petak, 23. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA RUDOLFA MATZA
Koncert učenika Škole

subota, 24. V. u 20 sati

HATHOR – 2. zagrebački harfistički festival
Završni koncert
M. Shukri, T. Vogrin, Mandolinski orkestar
Skopje, Ansambl za ranu glazbu Minstrel,
P.-Y. Artaud, Zagrebački ansambl flauta

nedjelja, 25. V. u 20 sati

HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL
BBB Go Baroque
Umjetničko vodstvo: Krešimir Has, *orgulje*
Solistica: Ivana Lazar, *sopran*
Böhm, Buxtehude, Bach
ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

ponedjeljak, 26. V.

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
18.30 sati
Promocija notnih izdanja projekta *Bersa*
20 sati
Društveni koncert – *Quodlibet*
Društveni orkestar HGZ-a
Dirigent: Zoran Juranić
Lisinski, Glinka, Bersa, Vancaš, Fauré, Elgar
BESPLATNE ULAZNIKE ZA ČLANOVE HDGU-A I
HGZ-a

utorak, 27. V. u 20 sati

Zagrebački solisti
Solistica: Claire Huangci, *klavir*
Händel, Chopin, Britten, Papandopulo
ODREĐENI BROJ BESPLATNIH ULAZNIKA ZA ČLANOVE
HGZ-a

srijeda, 28. V. u 20 sati

GLAZBENA ŠKOLA FERDO LIVADIĆ (SAMOBOR)
Svečani koncert u povodu Dana Škole

četvrtak, 29. V. u 20 sati

i petak, 30. V. u 20 sati
GLAZBENA ŠKOLA VATROSLAVA LISINSKOG
Konzerti učenika Škole u povodu 160. godišnjice smrti Vatroslava Lisinskog

subota, 31. V. u 20 sati

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
Festa choralis zagrabienensis
Zborovi: Vladimir Prelog, Capella juris,
Muzička akademija, Lege artis, Concordia
discors, Sonus oeconomicus, Ab ovo, Albe
Vidaković